

לעילוי נשחה
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

פרשת צו - שבת הגדול

חידושי תורה ושאלות על **פרשת השבוע** ועניני דיומא **מ - א' ועד ת'** מהחומש מפרשים מדרשים וכד'

התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 97 פסוקים = י-הוה א-דוני, הלויים, ולא אחד בהם

פרש"י - אין צו אלא לשון זרוז ומיד ולדורות

זרוז = 97 - 220 = כהן גדול (118)

גלמי ראו ענין ועל ספרך כלם יכתבו מימים יצרו ולא [ולו] אחד פהם. (תהלים קלט טז)

פרש"י - הראהו ימים העתידים להבראות ולחלקו בירר אחד את יום השבת. ד"א זה יום הכפורים לסליחה.

בפרשת צו 18 מצוות, מתוכן 9 מצוות עשה ו-9 מצוות לא תעשה (ספר החינוך)

שבת הגדול הוא כינוי מיוחד לשבת שלפני חג הפסח. שבת זו דורש הרב בהלכות הפסח. יש הנוהגים לקרוא בשבת זו חלקים מההגדה של פסח.

טעמים רבים ניתנו לכך שהשבת שלפני פסח נקראת שבת הגדול

- בגלל הנס הגדול שהיה לבני ישראל במצרים - שי' בניסן של שנת יציאת מצרים היה באותה שנה בשבת ובאותו יום לקחו שה לקרבן פסח לעיני המצרים, אשר השה היה אלוהיהם ולמרות זאת לא אונה לבני ישראל כל רע מהמצרים. (טור או"ח סימן ת"ל)
- משום שהרב מאריך לדרוש בשבת זו, ודומה לאנשים כיום ארוך וגדול, כשם שנקרא יום כיפור 'צומא רבא' (הצום הגדול). (שבולי הלקט רה)
- בשבת זו קיבלו ישראל את המצווה הראשונה שלהם, ונהיו כקטן הנכנס לגיל בר מצווה ונקרא 'גדול'. (אבודרהם)
- להדגיש את מעלתה של השבת על פני יום טוב של פסח הקרוב, הנקרא שבת, על פי הפרוש לפסוק **ממחרת השבת**. (ר שלמה קלוגר)
- על שם ש-ה'גדול' (הרב) דורש בבית הכנסת בהלכות החג.
- על שם ההפטרה שנקראת בשבת, שבסיומה מופיע הפסוק **הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום-הנה הגדול והנורא**. (מלאכי ג כג) למרות ששבתות שנקראות על שם הפטרות נקראות לרוב על שם התחלת ההפטרה. (מטה משה בשם המהרש"ל)
- מפני שבי' בניסן עברו ישראל את הירדן ונכנסו לארץ ובכך נשלמה יציאת מצרים ודברי ההבטחה הגדולה של ה' בלשונות הגאולה.
- מפני המנהג לאפות ככרות לחם גדולים לעניים משאריות החמץ שנותר.

זה קרבן אהרן וכו' אשר יקריבו לי-הנה ביום המשח אתו עשירת האפס סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב. (ו יג)

מה הטעם שהכהן הגדול מביא כל יום קרבן מנחת סולת, מחציתה בבוקר ומחציתה בערב, ומדוע הכהן ההדיוט מביא אותה רק ביום הראשון לעבודתו, בשלמות בלי חלוקה, ומדוע קרבן זה נשרף כליל ע"ג המזבח.

הטעם הראשון - עיני כל ישראל נשואות אל הכהן הגדול שיתפלל עבורם שהקב"ה יכפר את עונותיהם, ולכן צריך להיות נקי מחטאים כדי שיהא ראוי להתפלל עבור אחרים, וכתוב בקהלת (ז כ) **פי אדם אין צדיק פארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא**. לכך ציוה הקב"ה שיביא קרבן כל יום. (רלב"ג)

הטעם השני - כדי שכולם ילמדו לקח מהכהן הגדול ויביאו קרבנות על חטאם, שהרי הכהן הגדול מאחיו מביא כל יום קרבן על חטאו.
הטעם השלישי - שלא יתביישו החוטאים להביא קרבן על חטאם, שהרי כשיביאו קרבן ידעו הבריות שעשו חטא, ועי"כ ימנעו מהבאת הקרבן, לכן כשיראו את כהן הגדול מביא קרבן בכל יום לא יתביישו ויביאו.

הטעם הרביעי - שלא יתביישו העניים להביא קרבן עני, שהוא סולת ודמיו מועטים, שהרי הכהן הגדול אינו מביא קרבן יקר מזה.
הטעם החמישי - שלא יבוא הכהן הגדול לכלל גאוה כשיראה שקרבנו הוא כמו של אחד העניים.

הטעם השישי - להראות לישראל שאכילת שיירי המנחות שאוכלים הכהנים אינה כדי למלאות כריסם של הכהנים המתאווים לאכול, אלא כדי לקיים ציווי השי"ת שציווה לאכול, והסימן לכך שהרי קרבנם נשרף כליל ולא נשאר כלום לאכילה.

הטעם השביעי - מאחר והכהנים קומצים את שאר המנחות ואוכלים את השיירים, עלולים לטעות ולקמוץ פחות מהצורך, וזה נקרא גזל המזבח, לכן ציווה הקב"ה להביא בכל יום קרבן כדי לכפר על זה.

הטעם השמיני - שבכל יום צריכים להקריב קרבן יחיד וקרבן ציבור, קרבן ציבור הם שני התמידין, קרבן יחיד הוא קרבנו של הכהן הגדול.
הטעם התשיעי - אתא בגמרא (סנהדרין קב.) אמר רבי יצחק: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע

ליטרא של עגל הראשון, שנאמר: **ויביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם**. (שמות לב לד) ולכן ציווה התורה על הכהן הגדול המשמש במקומו של אהרון להביא בכל יום קרבן זה כדי להגן על ישראל מפני חטא העגל. (מעם לועז)

לכהן ההדיוט ביום הימשחו יש דין של כהן גדול.
מה הסיבה שהקרבן המנחה של הכהן תישרף כליל ע"ג המזבח ובמנחת ישראל חלק ממנה מוקטר על המזבח ונאכל על ידי הכהנים.

משום שדמיה מועטים ואינה אלא עשירית האיפה סולת, ואם היה נאכל ממנה לכהנים לא היה נשאר כלום למזבח. ואם יאכל את השאר נראה דרך גנאי כלפי מעלה כביכול להביא דורון מועט (פענח רוא). כשישראל מביא את הקרבן אע"פ שנאכל לכהנים נקרא שהביא קרבן לה', שהרי הכהנים משולחן גבוה זכו. (מעם לועז)

צו את אהרן - אהרן ר"ת אוריאל, הדרניאל, רפאל, נוריאל והם מלאכים המשמשים סביב כסא הכבוד, אוריאל לפניו, רפאל אחריו, הדרניאל פרוש לפני כסא הכבוד כיריעה לומר לך שהיה אהרון חביב כמלאכי השרת. (מושב זקנים)

אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות

יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים, ויצא (ברכות נ"ד): והטור (סימן ר"ט) כתב בזה רמז וסימן "וכל החיים יודוך סלה" חיים אותיות חולה יסורים ים מדבר.

והוא רמז בפסוק: **עַל חַלְתְּ לָחֵם חֶמְצֵי יַקְרִיב קֶרְבְּנוּ** על זבח תודת שְׁלֵמִיו. (ז' א')

ראשי תיבות: **חייב ליתן תודה לה' חולה מדבר חבוש מצולות ים קריבה רפואה בריחה**.

ארבעה חייבים להודות, **קריבה** להולכי מדבר שתעה בדרך ונתרחק ממקומו ועתה נתקרב, **החולה** היה לו **רפואה**, יורדי הים יצאו ממנו וזהו **יציאה**, החבוש ברח ונמלט וזהו **בריחה**. (זרע שמשון)

שאלות

- א. סגולה נפלאה לומר הרבה פעמים פסוק בפרשתנו להינצל מהרהורי עבירה.
- ב. **וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאמַר בְּתַנּוּר וְכָל נֶעֱשְׂהָ בַמִּזְבֵּחַ וְעַל מִנְחַת לֶפְתֵּן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה.** (ז' ט) איתא בגמרא (מנחות סג.) מה בין מחבת למרחשת? מרחשת יש לה כיסוי, מחבת אין לה כיסוי, דברי רבי יוסי הגלילי. מדוע התורה בחרה את שני סוגי המנחות הללו, מנחה הבאה במרחשת מכוסה, ומנחה הבאה במחבת מגולה.
- ג. **וְכָלֵי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר** (ו' כא) פרש"י - לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר והוא הדין לכל הקדשים. לכאורה מה בכך שהבליעה נעשית נותר הרי הוא נותר טעם לפגם ולמה יש לשוברו.
- ד. אסור לאכול משום שמקריבים ממנו למזבח ואין משתמשים בשרביטו של מלך.
- ה. על מי מסופר שהיו לו שמונים תלמידים גדולים, שלשים מהם היו ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבינו ע"ה ושלשים מהם היו ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, עשרים בינוניים גדול שבכולם יונתן בן עוזיאל קטן שבכולם רבן יוחנן בן זכאי, אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.
- ו. רמז בפרשתנו שאבלות מן התורה הינה שבעה ימים.
- ז. ראייה בפרשה שצריך האדם להחליף את בגדיו לשבת בבגדים נאים יותר.
- ז. בפרשתנו ראייה שקורח לא יכול היה לטעון ששוגג היה כשערער על מנהיגותו של משה רבינו.
- ח. **וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאמַר בְּתַנּוּר וְכָל נֶעֱשְׂהָ בַמִּזְבֵּחַ וְעַל מִנְחַת לֶפְתֵּן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה.** וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְחֶרֶבָה לְכָל בְּנֵי אֶהֱרֹן תִּהְיֶה אִישׁ פָּאָחִיו. (ז' ט-י) דרשו חז"ל **לְכָל בְּנֵי אֶהֱרֹן** שאין חולקין מנחה כנגד מנחה וכולן חולקין. מדוע חילקה התורה וכתבה גבי מאפה תנור ומחבת ומרחשת **לֶפְתֵּן הַמִּקְרִיב** וגבי סולת וְחֶרֶבָה לְכָל בְּנֵי אֶהֱרֹן.
- ט. **הוּא הָעֵלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ.** (ו' ב) כתוב במדרש מי שמתגאה סופו שהוא נשרף באש. (תנחומא צו ב), יש להבין מה המידה כנגד מידה כאן.
- ט. **צוֹ אֵת אֶהֱרֹן וְאֵת בְּנָיו לְאָמֵר זֹאת תֹּרַת הָעֵלָה הוּא הָעֵלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ.** (ו' ב) פרש"י אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס. לכאורה איזה חסרון כיס יש לאהרון ולבניו בקרבנות, אדרבה יש להם רווח, כדוגמת - זרוע לחיים וקִיבָה, שיירי קרבן מנחה, ואפילו בקרבן עולה העורות שייכים לכהן. היה כהן גדול בבית המקדש השני. והוא נזכר לגנאי, בשל רצונו שלא יתלכלכו ידיו בשעת עבודת הקרבנות, היה נוהג לעבוד בכפפות של משי, דבר שנתפס כבזיון בעבודת בית המקדש.
- י. מי אמר על עצמו וכתב בפנקסו 'לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה לפי שקראתי והטיתי את הנר בשבת'.
- כ. **קַח אֵת אֶהֱרֹן וְאֵת בְּנָיו אֹתוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֵת שִׁמְשֹׁן הַמִּשְׁחָה וְאֵת פַּר הַחֲטָאִת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֵת סֵל הַמִּצֹּת.** (ח ב) מתי נאמרה פרשה זו ומִפְתַּח אֶהֱל מוֹעֵד לֹא תִצָּאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מְלֹאֲיְכֶם (ח לג) האם הכהנים היו רשאים לצאת מפתח אהל מועד לצרכיהם.
- מ. **וּמִפְתַּח אֶהֱל מוֹעֵד לֹא תִצָּאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מְלֹאֲיְכֶם כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֵת דְּרָכְכֶם.** (ח לג) מה הטעם שכתוב **מְלֹאֲיְכֶם** בכתוב חסר ללא ו'.
- נ. **אֲשֶׁר צִוְּהָ יְ-הוָה אֵת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צִוּתוֹ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֵת קֶרְבָּנֵיהֶם לַ-יְהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי.** (ז' לה) דרשו חז"ל ביום מקריבים ולא בלילה (זבחים צח). אחרי שנכתב **בְּהַר סִינַי** לכאורה המילים **בַּמִּדְבָּר סִינַי** מיותרות ומה בא ללמד.
- ס. **פַּחֲטָאִת אֶהֱל מוֹעֵד לֹא תִצָּאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מְלֹאֲיְכֶם כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֵת דְּרָכְכֶם.** (ח לג) במה דומים קרבן החטאת והאשם.
- ע. על מי נאמר שמתוך שדעתו שפלה מעלה עליו הקב"ה כאילו את נפשו הוא הקריב.
- ע. כתוב במדרש (ויק"ר ז' א) בכל פרשת ויקרא לא נאמר אלא **בְּנֵי אֶהֱרֹן** ולא **אֶהֱרֹן** עמד משה והתפלל ואמר, לעצים חלקת כבוד שאין מקריבים עצי גפן וזית כשאר עצי המערכה משום שמקריבים מהם יין ושמן ע"ג המזבח לנסכים ומנחות, ולאהרון אין אתה חולק כבוד? אמר הקב"ה **צוֹ אֵת אֶהֱרֹן וְאֵת בְּנָיו לְאָמֵר.** מדוע לא נזכר אהרון בכל פרשת ויקרא, ורק הזכר בפרשת צו.
- פ. כתוב במשנה (יומא ב.) שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין, כדי שלא יטמא. באיזה מצוה נוספת הכהן הגדול פורש מביתו שבעה ימים.
- צ. **זֹאת הַתּוֹרָה לְעֵלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאִת וְלֶאֱשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וְלַזֶּבַח הַשְּׁלָמִים.** (ז' לו) בזמן שבת המקדש קיים אדם יכול להקריב קרבנות לכפרה או בנדבה, בזמן שאין בית המקדש קיים מה מועיל לאדם במקום הקרבנות. (רמז במילה **זֹאת**)
- ק. ויגש את פר החטאת ויסמוך אהרון ובניו את ידיהם על ראש פר החטאת (ח יד) כאן נאמר ויסמוך בלשון יחיד, ואילו להלן לגבי איל העולה (ח יח) וכן לגבי איל המילואים (ח כב) נאמר ויסמכו בלשון רבים
- ר. **וַיִּסְמְכוּ אֶהֱרֹן וּבְנָיו אֵת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל .וַיִּשְׁתַּטּוּ וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדְּמוֹ.** (ח כב-כג) מדוע באיל השני יש שלשלת ולא בפר ובאיל הראשון.
- ש. **כֹּאֲשֶׁר עָשְׂהָ בְּיוֹם הַזֶּה צִוְּהָ יְ-הוָה לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם.** (ח לד) מה הטעם שכתוב **לַעֲשׂוֹת** בכתוב חסר ללא ו'.
- ש. כל הקרבנות טעונים ידווי פרט לקרבן זה.
- ת. **עַל מִנְחַת בְּשֶׁמֶן תַּעֲשֶׂה מִרְבֵּבָת תְּבִיאָנָה תְּפִינִי מִנְחַת פְּתִים תְּקַרִּיב רִיחַ נִיחַח לַ-יְהוָה.** (ו' יד) פרש"י - **מִרְבֵּבָת** חלוטה ברותחין כל צרכה. איזה עוד קרבנות מנחה מגיעות כשהם חלוטות ברותחין.

תשובות

- א. **אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵה.** (ו'ו) (השל"ה הקדוש בשם מהר"ם קורדוורו)
- ב. בן אדם למקום – מנחה הבאה במרחשת שיש לה כיסוי, דכתיב **אֲשֶׁרֶי גִשְׁוֵי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה.** (תהלים לב א). בן אדם לחברו – מנחת מחבת הבאה מגולה, דכתיב **מִכֶּסֶה פֶשַׁעוֹ לֹא יִצְלִיחַ** (משלי כח ג) כדי שהבריות יבקשו מן הנפגע שימחול לפוגע. (בניהו – מנחות סג.)
- ג. גדולים ומלכים אוכלים את אכילתם בלא שום נתינת טעם אחר ואפילו לפגם ויש בו משום **הִקְרִיבָהוּ נֶאֱלָמָה** (מלאכי א ה) ובקדשים בעינן **לְמִשְׁתָּה** (במדבר יח ח) לשון גדולה. **א"נ** משום שאותה בליעה בעצמה שחוזרת ונאכלת לא נאכלת אלא ליום ולילה עד חצות ואח"כ יאכלנה נותר (פענח רזא) **א"נ** בחמץ בפסח אין היתר לאכול בכלי של חמץ בלי ביטול דעדיין שם איסור עליו ואסור אפילו בנותן טעם, מהטעם הזה יש עליו שם נותר קודם שבישל בתוכו לפי שלא נתבטל עדיין שם נותר שעליו ולכן צריך שבירה. (פרדס שמאי ע"פ הרשב"א)
- ד. דם וחלב. (רבינו בחיי)
- ה. הלל הזקן. (סוכה כח :)
- ו. **וּפְתַח אֵהָל מוֹעֵד תִּשְׁבּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁמְרֵתֶם אֶת מִשְׁמֵרֵת יְ-הוָה וְלֹא תִמְוָתוּ כִּי כֵן צִוִּיתִי.** (ה לה) מנין לאבילות שבעת ימים מן התורה, **א"ר** יעקב בשם ר' זעירא כשם ששימר הקב"ה על עולמו שבעת ימים כך אתם תשמרו על אחיכם שבעת ימים. (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ד)
- ז. **וּפִשְׁט אֶת בְּגָדֵי וְלָבַשׁ בְּגָדִים אַחֲרֵיכֶם.** (ו'ד) פרש"י – בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו. וכתב המהרש"א אל ימזוג בהן כוס לרבו דהיינו כסא דקידושא במעלי שבתא. (חידושי אגדות – שבת קיד.)
- ח. **זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה לַעֲשׂוֹת.** (ה ה) אמר כן להודיעם לבל יערערו על הדבר כקרח וכעתו בחושבם כי מלכו ומרצונו היה עושה (אוה"ח) חטים חביבים אצל הכהנים, מהם עושים את המאפה תנור מחבת ומרחשת, לעומת מנחת סולת שהיא באה גם משעורים כגון בעומר וכן מנחה חרבה שבאה מן השעורים בסוטה, ושעורים הוא מאכל בהמה, קמ"ל שמצוה על כל הכהנים לאכול ממנה ושלא יפקיעו כל אחד את עצמו ממנה ולא ירצו לאכלה לפי שהי כמבזה קדשי שמים. (טעמא דקרא)
- ט. טבעו של האש לעלות למעלה, והתורה נמשלה למים, מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך כך התורה לא מתקיימת אלא במי שדעתו שפלה עליו (תענית ז). האש היא המידה באדם שמורה על גאווה לפי שרוצה תמיד לעלות למעלה כמו אש, לפיכך נדון באש. **א"נ** איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם. **י'** באיש וה' באשה, לא זכו **אש** אוכלתן (סוטה יז). ואמרו חז"ל כל המתגאה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת. (סוטה ה). המתגאה מסתלק מעליו **י'** משם השם ונשאר מאיש **אש**. (אמרות ה)
- י. טורח היא להם וחשובה כמו חסרון כיס, לפי שאינם יכולים לעבוד בעבודה אחרת כדי שלבם יהא פנוי לעבודת המקדש. (בעה"ט) **א"נ** חסרון כיס הוא לישראל שכן אם הכהן טעה במחשבה הקרבן פסול, ולא יפסיד ממון בעל הקרבן. (חזקוני) כמו"כ ישנם קרבנות שהם חיוב לכהנים והיא חסרון כיס עבורם. (בעה"ט) **א"נ** היו צריכים להקיץ כל הלילה וצריך שישן ביום. וגם צריכים לשלם שכר לאותם שומרים שמעירים אותם (פענח רזא) **א"נ** היות ומקריב כהן גדול קרבן מנחת חביתין בכל יום צריך שתהיה לו דירה בירושלים וזהו חסרון כיס. (ח"ת"ט)
- יא. יששכר איש כפר ברקאי. (פסחים נו א-ב)
- יב. רבי ישמעאל בן אלישע. (שבת יב :)
- יג. כ"ג אדר – שבעה ימים קודם הקמת המשכן. תרגום יונתן – (ה ד) **וַעֲבַד מֹשֶׁה הִיָּקְמָא דְפָקִיד יְיָ וְאֶת־כְּנִישֵׁת פְּנִישָׁתָא בְּעֶשְׂרֵין וְתֵלְתָא יוֹמִין לִקְרִיאָא דְאָדָר לְתַרְעָא מִשְׁפַּן זִימְנָא.** (חזקוני)
- יד. לילה – יוצאים לצרכיהם. (ראב"ע – חזקוני)
- טו. מיתת נדב ואביהוא שני בני אהרון ביום השמיני למילואים והיא נקראת **וַיָּבִיחַ שְׁמֵחַת לְבָבוֹ** (שיר השירים ג יא) ולא היתה השמחה שלימה ונהפכה לתוגה (פענח רזא, בעה"ט)
- טז. נרות הדולקים בלילה הוי כיום, לענין שאין דנים דיני ממונות בלילה אלא ביום ואם הדליקו נרות דנים. (סמ"ע חו"מ ה ז) במדבר היה עמוד האש מאיר בלילה, הווה אמינא שיותר להקריב בלילה, קמ"ל שביום מצוותו ולא בלילה, אפילו במדבר סיני. (פרדס שמאי)
- טז. סמיכה טעונים שתי הקרבנות, כשם שחטאת באה מן החולין, בידו הימנית, וביום – אף אשם מן החולין, ובידו הימנית, וביום. (זבחים יא – ספרא)
- ע. קרבנו מן הצומח – מנחת סולת, מן הלקט שכחה ופאה או תורים ובני יונה. (מנחות קד :)
- ע. עולת התמיד העוסקת בפרשתנו בדיני התמיד הקריבו במדבר, ולכן יש צורך להורות את דיניו גם לאהרון עצמו, לעומת שאר הקרבנות אותם לא הקריבו כלל במדבר ורק בני אהרון יזכו לעלות לארץ ישראל ולהקריב בה את שאר הקרבנות משום כך נאמר בפרשת ויקרא בני אהרון. (ר' יונתן אייבשיץ ע"פ המדרש ילקו"ש במדבר תשי"ט)
- פ. פרה אדומה. (יומא ב.)
- צ. **צוּם קוֹל מִמּוֹן** בגימטריא **זאת** (408). שלושתם מועילים במקום הקרבנות. **בתענית** האדם מקריב חלבו ודמו. **בקול** שהוא קורא בפרשת עולה נחשב לו כאילו הקריב עולה (מנחות קי). וכן בשאר הקרבנות, דכתיב **וַיִּשְׁלַמָּה פָּרִים שְׁפִתֵינוּ.** (הושע יד ג). **בצדקה** נאמר **עֲשֵׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לִי-הוָה מִזְבֵּחַ.** (משלי כא ג) וכתוב **וַחֲטָאָה בְּצְדָקָה פָּרַק** (דניאל ד כד). (בן איש חי צו שנה ב)
- ק. קטן הוא ראש האיל ואין שטחו יכול להכיל יותר מכפות ידיו של אדם אחד ולכן נאמר בלשון רבים ויסמכו לפי שהיו כמה סמיכות בזה אחר זה, לעומת ראשו של הפר שהוא גדול ויכולים לסמוך עליו כמה אנשים בבת אחת ולכן נאמר בלשון יחיד ויסמוך שהיתה רק סמיכה אחת של כמה אנשים ביחד. (בנין שלמה – קונטרס ח"ח)
- ק. רוב סימנים שחט משה בקרבנות פר החטאת ואיל ראשון כדי שיוכל לקבל את הדם כשם שביום הכיפורים היה הכהן הגדול שוחט רק רוב סימנים. לעומת זאת באיל השני שהיה צריך לזרוק את דמו על גבי המזבח וגם לתת מדמו על תנוך אוזן אהרון ועל בוהן ידו ורגלו הימנית וכן על תנוך אוזן בני אהרון ועל ידם ורגלם הימנית – שם היה צריך הרבה דם ולכן שחט את שני הסימנים ולא הסתפק ברובן. (משנת יעקב הל' שחיטה ט)
- ש. שבת לא הזו עליו משום שבות – שהיו מפרישים את הכהן ששורף את הפרה שבעה ימים ומזין עליו ששה ימים. (פענח רזא)
- ש. שלמים לא היו מתוודים בו, אלא אומרים שירות ותשבחות לפני ה' יתברך. (רמב"ם פ"ג הל' מעשה הקרבנות)
- ת. תודה ומילואים. (ספרא)

מקורות / חידודן

ה. כתב המאירי במס' אבות (פ"א מ"א): "...והוא משל על השריפה כמאמרם ז"ל (חגיגה יג.) 'יצא אש חשמל ושרפו', שנשתבש בהשגתו, והוא ענין 'עוף שהיה פורח עליו מיד נשרף', כלומר, שאף קלי ההבנה ומהירי הלימוד לא היו עומדים מפניו, אבל היה מעמידם לשעתם בחזקת משובשים", ולפי זה, הגמרא באה ללמדנו שאלו שהיו באים לעמוד עם ריב"ע במשא ומתן בתורה, היה מעמידם בחזקת משובשים מחמת עוצם חריפותו והבנתו. וכתבו ה'עיון יעקב' וה'מהרש"א' (ב"ב שם) לספר 'שבט מיהודה' (ס"א) מה שאמרו 'כל עוף פורה' רמזו שכל דעת משובש הפורה בשכל, היה 'נשרף', כשהיה החכם ההוא עוסק בתורה, רצה לומר, שהיה משיג האמת ודוחה השקר."

ה'עיון יעקב' כתב עוד בזה שהדברים אמורים כלפי שדים ומזיקים: "דעוף קאי על המזיקים המעופפים סביב התלמידי חכמים, וכדאמרין (ברכות ו, א) 'הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו, ונקראים 'עוף' על שם הפסוק (איוב ה, ז) 'ובני רשף יגביהו עוף', וכן (איוב כ, ח) 'כחלום יעוף', שבא לפעמים על ידי שד כמבואר." רבי משה טייטלבוים זצ"ל בספר ישמח משה על התורה (פרשת וירא בפסוק ואקחה פת לחם) כתב, ששמע לפרש מה שאמרו (סוכה דף כח עמוד א) על יונתן בן עוזיאל, כל עוף הפורה עליו מיד נשרף, רצה לומר שנעשה המלאך שרף.

בספר אמרי יוסף לאדמור מספינקא (פרשת בראשית בפסוק בצלמינו כדמותינו) וכן בספר מאור ושמח (פרשת בראשית בד"ה ויאמר אלקים ישרצו המים) כתבו דעוף היינו מלאך, כמו שכתוב (קהלת י כ) כי עוף השמים יוליך את הקול, ויונתן בן עוזיאל למד תורה בקדושה וטהרה עצומה כל כך עד שהעלה את המלאכים מעולם היצירה לעולם הבריאה דשם הם השרפים, וזה פירוש כל עוף הפורה עליו מיד נשרף, שהעלה אותם לעולם השרפים.

ט. א"נ איתא בגמרא (מנחות קי.) - אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא ז, לו) זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם. כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מביעי ליה, אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה ולא אשם. אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם. והיא חסרון הכיס של הכהנים.

י. **תנו רבנן** [שנו חכמים]: **ארבע צווחות צווחה עזרה** הנמצאים בעזרה הסכימו כולם על דבר זה (פרדס רמונים). **ראשונה** בהן היתה: **צאו מכאן בני עלי שטימאו היכל ה'** (כאמור בספר שמואל א' ב, כב) ועברה הכהונה לבית צדוק. **ועוד צווחה: צא מיכן** [מכאן] **יששכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומחלל קדשי שמים**. ומסבירים שמתוך איסטינסות יתירה וחוסר יחס לעבודת הקודש היה כורך את ידיו **בשיראי** [במשין] **ועביד** [ועושה] **עבודה**, שפוסל את העבודה במקדש משום חציצה בינו ובין כלי הקודש, ואף בזיון יש בכך שמראה שאין כדאי ללכלך ידיו באלה.

מאי סלקא ביה [מה עלתה לו] בסופו של דבר **ביששכר איש כפר ברקאי? אמרי** [אמרו] כך היה מעשה: **מלכא ומלכתא הוו יתבי** [המלך והמלכה היו יושבים] **ומשוחחים. מלכא אמר: גדיא יאי, ומלכתא אמרה: אימרא יאי** [המלך אמר: הגדי טוב יותר לאכילה, והמלכה אמרה: הכבש טוב יותר]. **אמרו: מאן מוכח** [מי יוכיח] כדברי מי משניהם הצדק? **כהן גדול, דקא מסיק** [שהוא מעלה] **קרבנות כל יומא** [יום] וטועם מבשרם, שהכהן הגדול רשאי לקחת לו חלק מכל קרבן שנאכל המובא למקדש, וודאי יודע הוא בטעמם. **אתא איהו** [בא הוא] **יששכר איש כפר ברקאי**, וכאשר שאלו אותו שאלה זו **אחוי בידיה** [הראה בידו] בתנועה של זלזול: **אי גדיא יאי, יסק לתמידא** [אם הגדי משובח, יעלה לקרבן התמיד] וכיון שקרבן התמיד הוא מן הכבשים הרי זו ראייה שהטלה טוב מן הגדי. **אמר מלכא** [המלך]: **הואיל ולא הוי ליה אימתא לשמאליה** [נתן שוחד וחתך הממונה את יד שמאלו]. **שמע מלכא לימיניה** [שמע בזלזול, ניפסקו לימיניה] [שיחתכו את יד ימינו], **יהב שוחד ופסקיה לשמאליה** [נתן שוחד וחתך הממונה את יד שמאלו]. **שמע מלכא ופסקיה לימיניה** [שמע המלך שהערים עליו יששכר וציווה שיחתכו את יד ימינו] ונמצא שנקטעו שתי ידיו. **אמר רב יוסף: בריך רחמנא דאשקליה** [ברוך ה' שגבה גמולו] של **יששכר איש כפר ברקאי למיטרפסיה מיניה בהאי עלמא** [ממנו בעולם הזה] ולא המתין לו שיענש קשה יותר לעולם הבא. שעונשו היה מידה כנגד מידה: כיון שלא רצה ללכלך ידיו בדם הקודשים ונשמר ממנו שמירה יתירה — נקטעו שתי ידיו אלה. (פסחים נו א-ב)

י. קשיא אם כתב בשביל שלא ישתכח הדבר ממנו, כיון דכתב אָנִי, יִשְׁמַעְעָל בְּן אֶלִישֶׁע קְרִיתִי וְהִיטִיתִי נֵר בְּשֶׁבֶת דִּי בּוּזָה וְלִמְאֵי נִצְרָךְ לִכְתּוּב לְכִשְׁיַבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָבִיא חֲטָאת שְׁמִנָּה? ועוד למה כתב 'שְׁמִנָּה' הוא ודאי חייב להביא מן המובחר כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות איסורי מזבח? ונראה לי בס"ד שני תירוצים בזה כל תירוץ בנוי על יסוד אחד הפך השני, והוא דאמרו רבותינו ז"ל (מנחות דף קי.) פֶּלֶק הַקּוֹרָא בְּפִרְשֵׁת עוֹלָה פְּאֵלוּ הַקְּרִיב עוֹלָה, דְּכָתִיב (ויקרא ז, לו) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולְאֶשֶׁם וְלִמְלוֹאִים וְלִנְבַח הַשְּׁלָמִים, ורבא אמר פֶּלֶק הַקּוֹרָא בְּתוֹרָה לֹא צָרִיךְ לֹא עוֹלָה וְלֹא חֲטָאת! ודייק לה מדכתיב לעלה לחטאת וכו' שהטיל למ"ד בנקוד פת"ח בכל חד וחד דהוי במקום לא. ופרשתי בס"ד נפקא מינה בין שני ביאורים אלה, למאן דאמר כאלו הקריב אם עבר אדם על חטא בזמן הזה וקרא בפרשת החטא לא הוי קריאתו קרבן ממש, דהא פְּאֵלוּ קְאָמַר בכף הדמיון ואינו ממש, ולכן כשיבנה בית המקדש צריך להביא קרבן אף על פי שכבר קרא פרשת החטא. אבל מאן דאמר אין צריך לא עולה ולא חטאת סבירא ליה בזמן הזה דליכא קרבן תועיל קריאת התורה במקום קרבן ממש, ואם כן כשיבנה בית המקדש לא יביא קרבן דהוי חולין לעזרה, כיון שנפטר לגמרי בקריאתו בזמן הזה שאין ספק בידו להביא קרבן, על דרך שאמרו בבשר נחירה כיון שהותרה הותרה, וכיוצא בזה אמרו ההולך ממקום למקום ושלמו מעותיו ולא נשאר בידו להתפרנס, הרי נוטל לקט שכחה ופאה וכשחזר לביתו פטור מלשלם, כי עניי היה באותה שעה. וכן זה כיון שנפטר בזמן הזה בקריאה לגמרי לא יתחייב לעתיד. ונמצא דנפקא מינה בענין ב' דרשות אלו טובא! ושוב ראיתי לחקרי לב (א"ח סי' ב') שנתעורר אם יתחייב קרבן לעתיד, ופשיט לה מעובדא דרבי ישמעאל בן אלישע דיתחייב יעוין שם. נמצא על פי המונח הזה שעשינו בסברת רבא פטור מן הקרבן לעתיד לבא, לכך נתחכם רבי ישמעאל בן אלישע לחייב עצמו בפנקסו בפירוש לְכִשְׁיַבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אָבִיא חֲטָאת שְׁמִנָּה, כדי שיוכל להביא בבנין בית המקדש מחמת חיוב שלו שחייב עצמו בזה, ואף על גב דקיימא לן חטאת ואשם אין באין כנדר ונדבה וכמו שכתב הרמב"ם במעשה הקרבנות פרק י"ד, אפשר שהוא כתב זאת קודם שקרא בפרשה דאז עודנו חייב, ואף על גב דדעתו לקרות בודאי אחר כך, עם כל זה כיון שלא קרא עדיין וכתב זאת הרי הוא מגלה דעתו בזה שהקריאה לא תפטרו לגמרי מכל וכל אלא יתחייב להביא בבנין בית המקדש, וכל זה התירוץ בנוי על פי סברת רבא אבל למאן דאמר כאלו וכו' הרי זה חייב בלאו הכי בבנין בית המקדש ולמאי אצטריך לכתוב? ולזה נראה לי בס"ד על פי מ"ש בבבא קמא (קט:): תנו רבנן מנין לכהן שבה ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר (דברים יח, ו) וְכָא כָּכָל אֲנֹת נִפְשׁוֹ וְנִשְׂרָת, ומנין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר (במדבר ה, י) וְאִישׁ אֶת קַדְשׁוֹ לֹא יִקְוֶה, ופירש רש"י מנין לכהן שגדר קרבן או שהיה מוטל עליו חטאת ואשם חובה מקריב אף במעמד שאינו שלו? ומנין שעבודתה ועובר הפירוש הבשר והעור? עיין שם. נמצא כהן שנתחייב חטאת הוא עצמו מקריב חטאתו ואינו נותן הבשר והעור לכהנים אנשי משמר אלא הכל שלו, נמצא לפי זה רבי ישמעאל בן אלישע שחייב להביא חטאת בבנין בית המקדש מכל מקום כיון שהוא עצמו כהן אינו חייב ליתן הקרבן לאנשי משמר להקריבו, אלא הוא בעצמו יכול להקריבו ויהיה הבשר והעור שלו, ולכך עתה נדבה רוחו לכתוב על פנקסו שהוא מתחייב 'להביא' קרבן חטאת דהיינו להביא לאנשי משמר, ולא כתב 'להקריב' חטאת דמשמע שהוא יקריב בידו אלא אמר אביא רצונו לומר לאנשי משמר כדי שהם יזכו בבשרה ועורה ואני לא נהנה ממנה, ולכך פירש שְׁמִנָּה דאף על גב כי בשרה מן הדין שלי וכיון דשלי אין אני מחוייב להביא שְׁמִנָּה, עם כל זה אני מתנדב להביא שְׁמִנָּה להרווחת אנשי משמר, גם אמר שְׁמִנָּה רצונו לומר מובחר מן המובחר. (בן יהודה שבת יב :)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת

התשובות אינם להלכה למעשה

לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

לקבלת העלון במייל נא לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com

הערות והארות יתקבלו בברכה